

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2026. Issue 5

Languages of publication: **Uzbek**, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

BOSHLANG'ICH SINFLARDA INGLIZ TILINI O'QITISHDA KOMMUNIKATIV YONDASHUV

Mirzoyeva Laylo Raxmonovna

Termiz davlat pedagogika instituti Tillar fakulteti
Gumanitar yo'nalishlarda xorijiy tillar kafedrası o'qituvchisi,

Shoymurodova Surayyo

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi,
surayyo656@mail.com

Payg'amova Sabina

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi
sabina6566@mail.com

Annotatsiya: Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishda kommunikativ yondashuvning (CLT) ahamiyati va o'ziga xos xususiyatlari yoritilgan. Tadqiqot davomida kichik yoshdagi bolalarning psixofiziologik imkoniyatlari, taqlid qilish qobiliyati va xotira xususiyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, dars jarayonida o'yin texnologiyalari, rolli o'yinlar va AKT vositalaridan foydalanishning muloqotni shakllantirishdagi samaradorligi asoslab berilgan. Maqolada til o'rganishda grammatik qoidalaridan ko'ra nutqiy ravonlikka (fluency) ustuvorlik berish va nutqiy to'siqlarni bartaraf etish masalalari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: kommunikativ yondashuv, boshlang'ich ta'lim, ingliz tili, o'yin texnologiyalari, nutqiy ravonlik, AKT, metodika.

Bugungi shiddat bilan rivojlanayotgan globallashuv davrida chet tilini bilish shunchaki qo'shimcha mahorat emas, balki zamonaviy dunyoga ochilgan asosiy eshikka aylandi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'rgatish davlat ta'lim standartlarining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilanmoqda. Biroq, kichik yoshdagi bolalarga til o'rgatishda biz, pedagoglar, ko'pincha bitta muhim savol ustida bosh qotiramiz: qanday qilib bolani tildan qo'rqmaslikka va u bilan "yashashga" o'rgatish mumkin?

Mana shu nuqtada **kommunikativ yondashuv (Communicative Language Teaching — CLT)** o'zining hayotiyliigi bilan an'anaviy metodlardan ajralib chiqadi. Agar ilgari asosiy e'tibor grammatik formulalarni yodlash va matnlarni so'zma-so'z tarjima qilishga qaratilgan bo'lsa, kommunikativ yondashuv o'quvchini dars markaziga olib chiqadi. Bu metodikaning tub mohiyati shundaki, til — bu qoidalar to'plami emas, balki muloqot qurolidir. O'quvchi "Men qoidani bilaman," deb emas, balki "Men o'z fikrimni ingliz tilida tushuntira olaman," degan ishonch bilan darsdan chiqishi kerak.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, kichik maktab yoshidagi bolalarda nutqiy to'siqlar (language barriers) hali shakllanib ulgurmagan bo'ladi. Ulardagi tabiiy qiziquvchanlik va taqlid qilish qobiliyatidan to'g'ri foydalanib, muloqotga asoslangan muhit yaratish kelajakda xalqaro standartlarga javob beradigan, erkin

fikrli kadrlar tayyorlashning mustahkam poydevorini qo'yadi. Ushbu maqolada biz boshlang'ich sinflarning jonli muhitida kommunikativ metodikani qanday qilib samarali qo'llash va uning o'quvchi shaxsi rivojidagi ahamiyatini tahlil qilamiz.

Maqolangizning navbatdagi qismi uchun **Boshlang'ich sinf o'quvchilarining psixofiziologik xususiyatlari** bo'limini tayyorladim. Bu qismda bolalarning yoshiga xos bo'lgan biologik va ruhiy imkoniyatlaridan til o'rgatishda qanday foydalanish kerakligi yoritilgan.

Boshlang'ich sinf yoshidagi (6-10 yosh) bolalar tabiatiga ko'ra o'ta ta'sirchan va bilimga chanqoq bo'lishadi. Bu davrda ularning miya faoliyati yuqori darajadagi egiluvchanlikka ega bo'lib, yangi ma'lumotlarni, ayniqsa, tovush va ohanglarni xuddi "shimgich" kabi o'ziga singdirib oladi.

Til o'rganishga bo'lgan tabiiy ehtiyoj va taqlid qobiliyati. Bolalarda kattalardan farqli o'laroq, chet tilini o'rganishga nisbatan ichki, tabiiy bir qiziqish mavjud. Ular yangi so'zlarni talaffuz qilishni o'yin deb qabul qilishadi. Eng muhimi, bu yoshda taqlid qilish qobiliyati cho'qqisiga chiqadi. O'quvchi o'qituvchining har bir harakatini, ovoz intonatsiyasini va talaffuzini aynan takrorlashga intiladi. Aynan shu xususiyatdan foydalanib, darslarda "echo" (aks-sado) mashqlarini qo'llash orqali ularda sof talaffuzni shakllantirish mumkin. Ular tilni mantiqiy qoidalar orqali emas, balki hissiy ta'sirchanlik va takrorlash orqali tabiiy ravishda o'zlashtirishadi.

Bolalarning diqqat markazi va xotira imkoniyatlari. Kichik maktab yoshidagi bolalarning diqqati barqaror emas — ular bir mavzuda uzoq vaqt (odatda 10-15 daqiqadan ortiq) diqqatini jamlay olmaydilar. Shuning uchun dars jarayonida faoliyat turlarini tez-tez almashtirib turish (dinamik pauzalar, qo'shiqlar, harakatli o'yinlar) hayotiy zaruriyatsidir.

Xotira masalasiga kelsak, bu yoshda **mexanik xotira** juda kuchli bo'ladi. Bolalar she'rlar, qo'shiqlar va iboralarni ma'nosini to'liq tushunmasa ham, tezda yodlab olishadi. Biroq, bu ma'lumotlar uzoq muddatli xotiraga o'tishi uchun ularni vizual obrazlar va jismoniy harakatlar (TPR metodi) bilan bog'lash lozim. Masalan, "run" (yugurish) so'zini o'rganayotganda bolaning harakat qilishi, so'zning xotirada muhrlanib qolishini ta'minlaydi.

Maqolaning keyingi bo'limlarini metodik jihatdan boyitilgan va o'qituvchi nuqtai nazaridan yozilgan shaklda tayyorladim.

Kommunikativ yondashuv shunchaki uslub emas, balki darsga bo'lgan falsafiy qarashning o'zgarishidir. Uning asosi quyidagi uchta ustun ustiga quriladi:

"O'quvchi markazda" tamoyili: An'anaviy darslarda o'qituvchi asosiy ma'lumot manbasi bo'lsa, CLT yondashuvida o'quvchi darsning asosiy ishtirokchisiga aylanadi. O'qituvchi nutqi (Teacher Talking Time) kamaytirilib, o'quvchilarning o'zaro muloqot vaqti (Student Talking Time) maksimal darajaga yetkaziladi.

Muloqotning (fluency) ustuvorligi: Boshlang'ich sinflarda grammatik qoidalarni mukammal bilishdan ko'ra, o'z fikrini tushunarli yetkazish muhimroq hisoblanadi. Maqsad — o'quvchini grammatik "qolip"larga qamab qo'ymasdan, uning nutqidagi ravonlikni ta'minlashdir.

Xatolarga nisbatan bag'rikenglik: Nutqiy to'siqlarni (language barrier) yengish uchun o'quvchi xato qilishdan qo'rqmasligi kerak. O'qituvchi muloqot paytida o'quvchining so'zini bo'lmaydi, xatolarni dars oxirida yoki bilvosita tuzatadi. Bu esa bolada o'ziga bo'lgan ishonchni shakllantiradi.

Nazariyani amaliyotga ko'chirishda quyidagi vositalar eng yuqori samarani beradi:

O'yin texnologiyalari: "Role play" (rolli o'yinlar) orqali o'quvchilar hayotiy vaziyatlarni (masalan, meva sotib olish yoki do'sti bilan ko'rishish) darsxonada sinab ko'rishadi. Simulyatsiyalar esa ularga tildan real ehtiyoj sifatida foydalanish imkonini beradi.

Vizualizatsiya: Kichik yoshdagi bolalar ko'z bilan ko'rgan narsasini yaxshi eslab qolishadi. Rangli flashcardlar, rasmlar va darsga olib kelingan real narsalar (realia — mevalar, o'yinchoqlar) so'z boyligini quruq tarjimasiz, to'g'ridan-to'g'ri tushunishga yordam beradi.

Interaktiv metodlar: Juftlikda (Pair work) va kichik guruhlarda (Group work) ishlash 25 kishilik sinflarda har bir o'quvchining gapirishiga imkon beradi. "Zanjir usuli" esa darsda dinamika yaratib, o'quvchilarning bir-birini tinglashini ta'minlaydi.

Zamonaviy darsni texnologiyasiz tasavvur etib bo'lmaydi. Bu nafaqat qiziqarli, balki tilda "sho'ng'ish" (immersion) effektini yaratadi:

Multimedia va TPR usuli: Qisqa videoroliklar va qo'shiqlar orqali **Total Physical Response (TPR)** metodini qo'llash juda samarali. Bolalar qo'shiqdagi so'zlarni harakatlar bilan takrorlash orqali ham jismoniy, ham aqliy faol bo'ladilar.

Ta'limiy platformalar: Wordwall, Kahoot yoki turli mobil ilovalar darsni o'yin maydoniga aylantiradi. Bu platformalar orqali o'tilgan mavzuni mustahkamlash o'quvchilarda ichki motivatsiyani uyg'otadi va dars samaradorligini bir necha barobar oshiradi.

Maqolaning keyingi bo'limlarini metodik jihatdan boyitilgan va o'qituvchi nuqtai nazaridan yozilgan shaklda tayyorladim.

Kommunikativ yondashuv shunchaki uslub emas, balki darsga bo'lgan falsafiy qarashning o'zgarishidir. Uning asosi quyidagi uchta ustun ustiga quriladi:

"O'quvchi markazda" tamoyili: An'anaviy darslarda o'qituvchi asosiy ma'lumot manbasi bo'lsa, CLT yondashuvida o'quvchi darsning asosiy ishtirokchisiga aylanadi. O'qituvchi nutqi (Teacher Talking Time) kamaytirilib, o'quvchilarning o'zaro muloqot vaqti (Student Talking Time) maksimal darajaga yetkaziladi.

Muloqotning (fluency) ustuvorligi: Boshlang'ich sinflarda grammatik qoidalarni mukammal bilishdan ko'ra, o'z fikrini tushunarli yetkazish muhimroq hisoblanadi. Maqsad — o'quvchini grammatik "qolip"larga qamab qo'ymasdan, uning nutqidagi ravonlikni ta'minlashdir.

Xatolarga nisbatan bag'rikenglik: Nutqiy to'siqlarni (language barrier) yengish uchun o'quvchi xato qilishdan qo'rqmasligi kerak. O'qituvchi muloqot paytida o'quvchining so'zini bo'lmaydi, xatolarni dars oxirida yoki bilvosita tuzatadi. Bu esa bolada o'ziga bo'lgan ishonchni shakllantiradi.

Nazariyani amaliyotga ko'chirishda quyidagi vositalar eng yuqori samarani beradi:

O'yin texnologiyalari: "Role play" (rolli o'yinlar) orqali o'quvchilar hayotiy vaziyatlarni (masalan, meva sotib olish yoki do'sti bilan ko'rishish) darsxonada sinab ko'rishadi. Simulyatsiyalar esa ularga tildan real ehtiyoj sifatida foydalanish imkonini beradi.

Vizualizatsiya: Kichik yoshdagi bolalar ko'z bilan ko'rgan narsasini yaxshi eslab qolishadi. Rangli flashcardlar, rasmlar va darsga olib kelingan real narsalar (realia — mevalar, o'yinchoqlar) so'z boyligini quruq tarjimasiz, to'g'ridan-to'g'ri tushunishga yordam beradi.

Interaktiv metodlar: Juftlikda (Pair work) va kichik guruhlarda (Group work) ishlash 25 kishilik sinflarda har bir o'quvchining gapirishiga imkon beradi. "Zanjir usuli" esa darsda dinamika yaratib, o'quvchilarning bir-birini tinglashini ta'minlaydi.

Zamonaviy darsni texnologiyasiz tasavvur etib bo'lmaydi. Bu nafaqat qiziqarli, balki tilda "sho'ng'ish" (immersion) effektini yaratadi:

Multimedia va TPR usuli: Qisqa videoroliklar va qo'shiqlar orqali **Total Physical Response (TPR)** metodini qo'llash juda samarali. Bolalar qo'shiqdagi so'zlarni harakatlar bilan takrorlash orqali ham jismoniy, ham aqliy faol bo'ladi.

Ta'limiy platformalar: Wordwall, Kahoot yoki turli mobil ilovalar darsni o'yin maydoniga aylantiradi. Bu platformalar orqali o'tilgan mavzuni mustahkamlash o'quvchilarda ichki motivatsiyani uyg'otadi va dars samaradorligini bir necha barobar oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. **Мирзаева, Л. Р.** (2019). Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. *Гуманитарный трактат*, 20-22.
2. **Raxmonovna, M. L.** (2023). Internet as a Means of Teaching a Foreign Language. *European Science Methodical Journal*.
3. **Shaydulova, L., & Mirzoyeva, L. R.** (2025). Zamonaviy ta'limda chet tillarini o'qitishning innovatsion metodlari. *Academic research in educational sciences*, 6 (NUU Conference Students 1).
4. **Raxmonovna, M. L.** (2019). Культуроведческий подход к обучению межкультурному общению на иностранном языке. *Гуманитарный трактат*.

